

Абул Аббос Саффоҳ

12:44 / 18.11.2025 969

(халифалик даври: ҳижрий 132-136; милодий 750-754)

Тўлиқ исми – Абдуллоҳ ибн Муҳаммад ибн Алий ибн Абдуллоҳ ибн Аббос. У Бану Аббоснинг биринчи халифасидир. Отаси аббосийлар давлатининг биринчи мутафаккири – аббосийлар давлати тузиш фикрини ўртага ташлаган одам бўлиб, ушбу фикрни ёйиш учун кўплаб ишларни амалга оширган. Абдуллоҳ унинг кўп сирларини билар эди. Абул Аббос Саффоҳнинг акаси Иброҳим ҳижрий 129 (милодий 746) йилда умавийлар томонидан қамалишидан олдин ўз ўрнига укасини сайлаб кетган эди. У ўз жамоати билан махфий равишда Куфага келиб жойлашганди.

Абул Аббос Саффоҳнинг халифалиги

Хуросон ва Ироқни аббосийлар эгаллаб олганларидан кейин Абул Аббос Саффоҳ беркинган жойидан чиқди ва у ҳижрий 132 (милодий 750) йилда халифа этиб сайланиб, байъат қилинди. Шундан сўнг Абул Аббос Саффоҳ Марвон ибн Муҳаммадни енгди ва ўша йилнинг ўзида умавийлар давлатини қулатди.

Мулоҳаза қилинишича, у ўзининг халифалик даврида уч нарсага суянган:

Биринчиси – оиласи. Унинг амакилари, ака-укалари, амакиваччалари жуда кўп бўлган. Ҳарбий соҳани, вилоятлардаги барча ишларни, насиҳат, шўро (кенгаш) ишларининг ҳаммасини улар ўзлари бошқаришган.

Иккинчи суянч ниҳоятда уста ва нодир лашкарбоши Абу Муслим Хуросоний бўлган. Ўзининг қуввати, сабр-бардоши, жасорати ҳамда ишни яхши билиши билан Хуросон ва Ироқни бўйсундирган бу одам аббосийлар давлатининг ташкил топиши учун ҳам жуда кўп ишларни амалга оширган эди.

Учинчи суянч қабила мутаассиблиги бўлган. Қабила аъзолари орасида ҳукм сурган мутаассиблик умавийлар даврининг сўнгида яна ҳам ҳаддидан ошиб кетди. Аббосийлар бундан усталик билан фойдаландилар. Улар яманликлар билан бирга бўлиб, Қайс қабиласининг зиддига, умавийларнинг ёрдамчиларига қарши туришган эди.

Пойтахт

Куфа шаҳри аббосийлар давлатининг пойтахти қилиб олинди. Мана шу шаҳарда Саффоҳга байъат қилинди. Сўнг у Анборга кўчиб ўтди ва ҳижрий 134 (милодий 752) йилда бу ерни ўзининг пойтахти деб эълон қилди.

Фатҳлар

Саффоҳга байъат қилингач, у асосан ўз давлатини қарор топтириш, уни қувватлантириш билан машғул бўлди. Фатҳларга эътибор бермай қўйди.

Баъзи бир турк юртларида, Мовароуннаҳрда аскарларнинг борди-келдиси бўлиб турди, холос. Саффоҳ ҳижрий 136 (милодий 754) йилда вафот этди. Унинг халифалиги тўрт йил давом этди.

«Ислом тарихи» иккинчи жузи асосида тайёрланди

Ушбу мақола Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2023 йил 14 мартдаги 03-07/1733-рақамли хулосаси асосида тайёрланди.

